Pracovní list k seriálu Birdwatching

23. Jaro ožívá

Jaro přichází a to je příležitost pro sledování příletů stěhovavých ptáků. Pokaždé, když uvidíte nějaký tažný druh letos (i každý další rok) poprvé, zadejte svoje pozorování do databáze České společnosti ornitologické (ČSO) **avif.birds.cz**. Když se tyto údaje zaznamenávají pravidelně po řadu let, stávají se velmi užitečnými a pomáhají nám odpovědět na mnoho otázek, třeba jak ovlivňuje změna klimatu životní rytmy ptáků a jak na ni různé druhy reagují. Zúčastnit se může skutečně každý – i úplný začátečník, nemusí se nikam hlásit, stačí, když se podělí o své pozorování a do poznámky uvede, že jde o první pozorování v daném roce.

Zadávat ale můžete i tzv. **kompletní seznamy**. To jsou všichni ptáci, které uvidíte a bezpečně poznáte po dobu procházky či výletu (nevadí, že nezapíšete ptáky, které jste nepoznali). Vždy pak do databáze zapište, od kdy do kdy jste ptáky zaznamenávali. Pravidelné seznamy, třeba každý den 10 minut při cestě do školy, mají velkou hodnotu. Koordinátor programu fenologických pozorování ČSO pak z takových údajů může spočítat počátek, průběh a konec tahu našich ptáků.

Fenologie je věda o pravidelných projevech v životě ptáků (ale i živočichů nebo rostlin), které ovlivňují klimatické podmínky.

Vyrobte si otočný kruh se zajímavostmi o našich tažných pěvcích

<u>Postup</u>:

1. Čtyři kruhové díly na následujících stranách si **vytiskneme** nejlépe na silnější papíry (čtvrtky) a vystřihneme je. U dílu C a D **vystřihneme** i výseky označené přerušovanou čarou. Doprostřed každého dílu uděláme malý otvor např. pomocí ostrých nůžek.
2. Dva modré kruhy (díl A a díl B) **slepíme** k sobě rubovými stranami po celé ploše tak, aby se modré trojúhelníčky překrývaly. Díl D (červený kruh „Rekordmani mezi pěvci“) položíme rubovou stranou (strana bez obrázků a textu). Doprostřed tohoto kruhu položíme k sobě slepené modré kruhy tak, že se díváme na díl A (s obrázky ptáků). Nakonec přiložíme díl C („Přílety a zpěv našich tažných pěvců“) lícovou stranou s obrázky navrch tak, aby co nejpřesněji překrýval spodní díl D. Do otvoru uprostřed **prostrčíme tzv. pařížskou kancelářskou sponku** (viz obrázek), rozevřeme její konce a přitlačíme.
3. Po obvodu rubové strany dílu D **naneseme tenkou vrstvičku lepidla** na papír (např. Herkules). Pozor, aby vrstva lepidla nebyla příliš silná a nerozpila se! Vnitřním kruhem by pak nešlo otáčet. Na polepený díl D potom přitlačíme vrchní díl C a dobře přitlačíme. Tak budou díly C a D spojeny, ale díly A a B budou volně pohyblivé. Když s nimi budete otáčet, přečtete si ve výsecích vždy informace k danému druhu, který uvidíte – kdy zpívá a kdy přilétá, a když kruh otočíte, dozvíte se, jak a kde zpívá. Když dojedete k modrému trojúhelníčku je čas točit zase zpátky.

Obrázek: Pařížská kancelářská sponka

4. Obrázky ptáků si pak **můžete vybarvit**, stejně jako pozadí jednotlivých ptačích druhů (např. vlaštovka může být na žlutém pozadí a všechny údaje, které se jí týkají, také. Barevně můžete odlišit i jednotlivé řádky s dobou zpěvu ptáků – např. noc černě a měsíc žlutě, 2 hodiny před východem slunce tmavě modře, 1 hodinu před východem slunce fialově a východ slunce žlutě s oranžovým sluncem.

Díl A

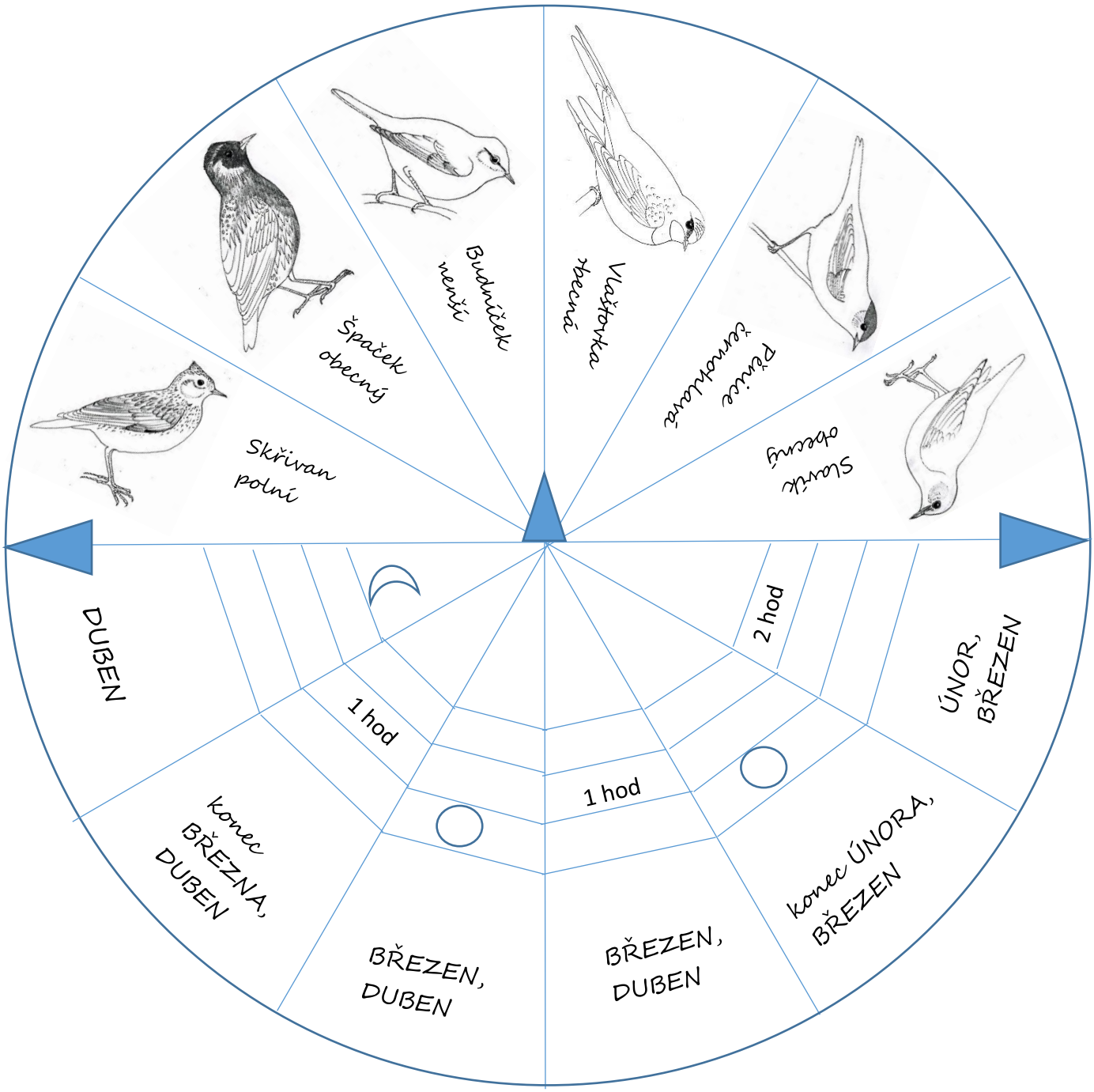
Skřivan polní
Špaček obecný
Budníček menší
Vlaštovka obecná
Pěnice černohlavá
Sluka obecná
DUBEN
konec BŘEZNA, DUBEN
BŘEZEN, DUBEN
BŘEZEN, DUBEN
konec ÚNORA, BŘEZEN
ÚNOR, BŘEZEN
1 hod
1 hod
2 hod

Díl B

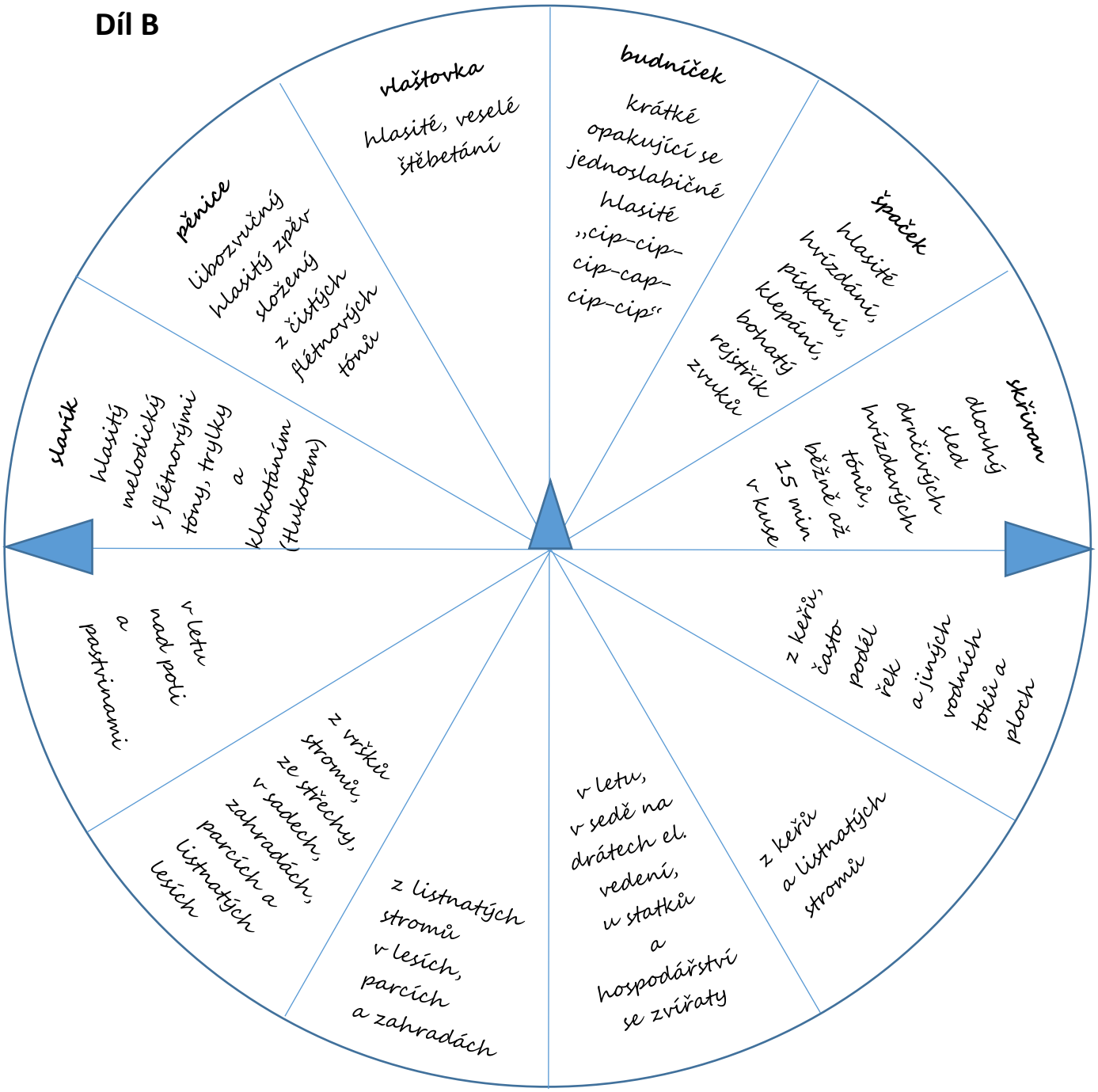
budníček
krátké opakující se jednoslabičné hlasité „cip-cip-cip-cap-cip-cip“
špaček
hlasité hvízdání, pískání, klepání, bohatý rejstřík zvuků
skřivan
dlouhý sled drnčivých hvízdavých tónů, běžně až 15 min v kuse
z keřů, často podél řek a jiných vodních toků a ploch
z keřů a listnatých stromů
v letu, v sedě na drátech el. vedení, u statků a hospodářství se zvířaty
z listnatých stromů v lesích, parcích a zahradách
z vrcholů stromů, ze střechy, v sadech, zahradách, parcích a listnatých lesích
v letu nad poli a pastvinami
slavík
hlasitý melodický s flétnovými tóny, trylky a klokotáním (Hukotem)
pěnice
libozvučný hlasitý zpěv složený z čistých flétnových tónů
vlaštovka
hlasité, veselé štěbetání

Díl C

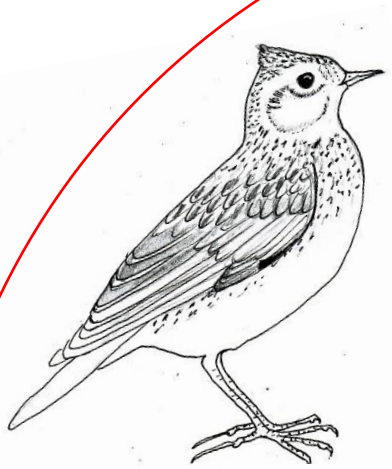

Postup tahu 5 druhů ptáků Evropou sledujte na **springalive.net**

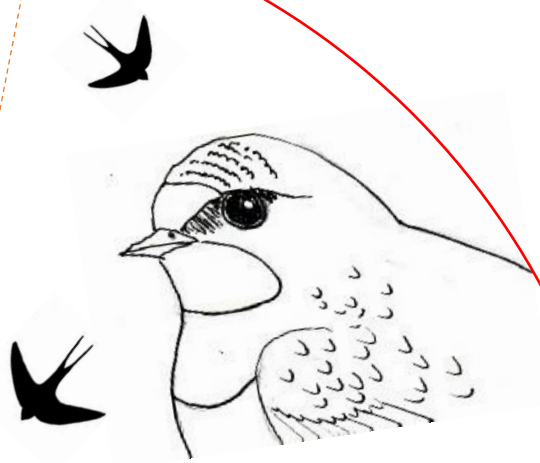

Přílety a zpěv našich tažných pěvců

Fenologie

Není věda o fenách, ale sleduje opakující se projevy v životě ptáků závislé na klimatických podmínkách, např. přílety a odlety tažných druhů.

Svá první pozorování tažných ptáků každoročně ukládáme na **avif.birds.cz**.
Do poznámky uvedeme „první pozorování“.

Kdy zpívá?

v noci

před východem slunce: 2 hodiny, 1 hodinu

při východu slunce

Začátek zpěvu ptáků se řídí množstvím světla, které se mění během roku.

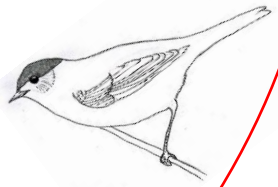

Východ slunce

březen 6:40

konec dubna 5:40

konec května a červen 5:00

Doba příletu

Díl D

Rekordmani mezi pěvci

Náš největší pěvec je krkavec velký (zrovna moc pěkně ale nepěje)

Nejvíce druhů napodobují špaček obecný, sedmihlásek hajní, rákosník zpěvný

Náš nejmenší pěvec je králíček obecný (váží 8 g jako 6 gumových medvídků)

Jak zpívá?

Kde zpívá?

Nejhlasitěji zpívá střízlík obecný (musí překřičet zurčení vody)

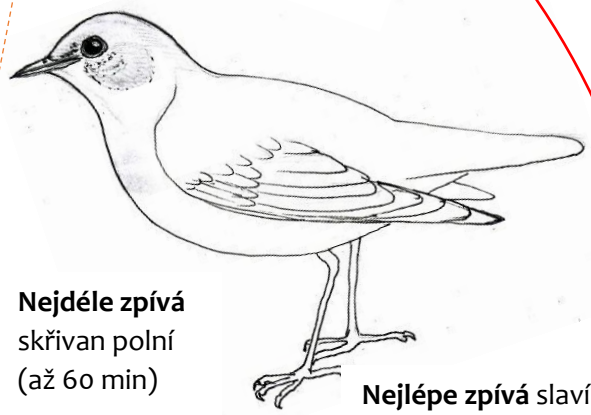

Nejdéle zpívá skřivan polní (až 60 min)

Nejlépe zpívá slavík obecný, pěnice černohlavá a slavíková, kos černý, skřivan lesní

Nejtišeji zpívá hýl obecný

Nahrávky hlasů najdete na **xeno-canto.org**